

[Antonsen.]

steren ved første behandling i sit svar på mine bemærkninger sagde, er dette i første række en uddannelse af karakterdannende art, og da vi lægger stor vægt på uddannelse af karakterdannende art, kan vi altså ikke anbefale, at man pålægger søfarten denne ekstra udgift for at holde skoleskibet „Danmark“ i drift.

I tilknytning til det, som hr. Jørgen Peder Hansen oplyste, kan jeg sige, at vi finder det heller ikke rigtigt, at man pålægger de unge mennesker, som river nogle måneder ud af kalenderen for at deltage i et togt, der ikke bagefter giver dem noget kontant i karakterbogen, en ekstra afgift.

Fordi vi således er imod, at man lægger disse ekstra afgifter, i dette konkrete tilfælde på søfarten, vil vi stemme imod lovforslaget ved tredje behandling.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets §§ 1-5 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Thestrup): Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om egnsudvikling.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 94) findes i tidenden sp. 2424, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1217).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden næstformand (Thestrup): Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om garantier for lån til industrivirksomheder.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 95) findes i tidenden sp. 2424, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1217).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Bertel Pedersen: Det er første gang i de 9 år, der er gået, siden man gennemførte loven om egnsudvikling af 16. juni 1958, at der er enighed mellem samtlige partier om en enstemmig indstilling om lovforslagets vedtagelse. Det er et glædeligt tegn på, at man endelig fra venstres og konservativ side anerkender, at vi med egnsudviklingsloven i det mindste kan ophjælpe de egne i landet, som udviklingen er gået forbi, således at der er indtrådt en stagnation i den økonomiske fremgang i forhold til de mere industrielt udviklede områder. Skal denne glæde betegnes, må det blive med lignelsen om den fortabte søn, der endelig vendte hjem; der vil nok stå fedekalvesteg på bordet mange steder, når de konservative og venstres folketingsmedlemmer vender hjem efter denne lovs vedtagelse.

Den modstand, loven mødte i 1958 fra de to samme partier og dermed også i den borgerlige presse, gav loven visse startvanskeligheder. Man gav dem skyld for at være udtryk for statssocialistisk foretagssomhed og meget andet forfærdeligt. I 1960, da loven havde virket knap et par år, stillede man fra de samme to partier forslag til folketingsbeslutning om ophævelse af egnsudviklingsloven, idet man havde den opfattelse, at loven kunne virke direkte skadelig ved, at den fremkaldte en falsk forestilling om, at et sundt og konkurrencedygtigt erhvervsliv kunne ophjælpes ved statens medvirken i form af lån eller garantier. Flertallet, der havde gennemført loven, tilbageviste disse påstande og fastholdt lovens bibeholdelse.

Udbygningen af loven i 1962 med mulighed for opførelse af industrihuse i egnsudviklingsområderne gav forøget aktivitet, interessen fra kommuner og erhvervsliv i disse områder er forøget år efter år, og man har set, at de lokale egnsudviklingsråd,

[Bertel Pedersen.]

erhvervsråd og lignende organer, hvori der er placeret adskillige repræsentanter fra venstre- og konservative kredse, havde en anden opfattelse end de nævnte partier af lovens praktiske muligheder for en gavnlig økonomisk ophjælpning af den egn, hvor de nu engang havde deres virkeområde. Her var det ikke partipolitiske interesser, der skulle plejes, men hensynet til den del af samfundet, deres egn repræsenterede.

Denne positive udvikling kan ikke længere undertrykkes. Man anerkender fra mange sider lovens gavnlige indflydelse, og man hilser med tilfredshed det foreliggende forslag. Derudover anerkender man lovens administration, som er varetaget på en forsigtig og meget omhyggelig måde, så at den danske stat ikke har haft tab af betydning på sine forskellige investeringsvirksomheder i industri eller håndværk eller på udviklingsprojekterne. Dette er nogle af de positive udtryk, der kommer til orde i bladet Byggefagene den 17. februar 1967.

For yderligere at underbygge argumenterne for lovens gavnlige virkning vil jeg citere Industrirådets formand, hr. direktør Arnth-Jensen, der efter at have forklaret, hvorfor man i 1958 ikke kunne tilslutte sig dette statslige initiativ, konkluderer i følgende:

„Det måtte imidlertid erkendes, at vort erhvervsliv, som i årene efter krigen prægedes af en stærk forskydning fra landbrugserhvervet over mod industriproduktionen, medførte betydelige vanskeligheder for visse egne af landet. På denne baggrund var der politisk flertal for, at staten gennem egnsudviklingsloven søgte at udligne de mærkbare forskelle i erhvervsaktiviteten, beskæftigelsesgraden og befolkningens indtjeningsmuligheder i de forskellige områder.“

Om det nye lovforslag udtaler han følgende:

„Denne målsætning for den erhvervspolitiske indsats, der skal gøres med hjemmel i egnsudviklingsloven, kan den danske industri fuldt ud tiltræde.“

Og videre:

„Disse nye retningslinjer for egnsudviklingens virksomhed må hilses med tilfredshed.“

Det er meget positive udtalelser af samme

hr. Arnth-Jensen, og der er flere af dem, men jeg regner med, at venstre- og konservative medlemmer af tinget med stor interesse har læst hans artikel i Tidsskrift for Industri 1. marts 1967.

Man har i det nedsatte udvalg foretaget en grundig gennemgang af forslaget og dets nye målsætninger. Der har været stillet 18 spørgsmål, som er besvaret udførligt af ministeriet; desuden foreligger der yderligere besvarelser fra samrådet med handelsministeren.

De betænkeligheder, der kom til orde, især fra konservativ side, under førstebehandling af lovforslaget angående § 7 om garantier for lån til driftskapital, som er et af de nye afsnit i loven, samt § 10, stk. 2, om rentesatserne for de direkte statslån har under udvalgsbehandlingen konkretiseret sig i de bemærkninger, der er anført i betænkningen.

De erfaringer, man har indhøstet i de år, egnsudviklingsloven har virket, skulle medføre, at man med den nye lov yderligere kan hjælpe til øget aktivitet i de områder, hvor det økonomiske grundlag er vigende på grund af en større ledighedsprocent, end der findes i landets øvrige områder eller i områder, der på grund af beliggenheden og dermed de almindelige samfærdselsforhold — det gælder især Bornholm — stagnerer i forhold til den almindelige udvikling. Der er ikke i dette lovforslag foreslået faste årlige bevillinger for ydelse af garantier, lån eller tilskud, idet disse bevillinger fastsættes på de årlige finanslove. Dette skulle bevirke, at loven år for år kan tilpasses det behov, der viser sig at opstå. Ingen kan i dag se, hvordan den økonomiske udvikling vil forme sig fremover landsdel for landsdel. Skulle vi om få år blive optaget i fællesmarkedet, vil udviklingen måske medføre ændrede forhold. Nye egnsudviklingsområder vil opstå, og områder, der i dag er under lovens bestemmelser, vil få andre livsbetingelser, sådan at denne lovs betydning for disse områder bortfalder. Derfor er det vigtigt, at man ikke fastlægger bestemte gyldighedsområder, men kan overføre lovens virkeområder dér, hvor behovet opstår.

Den af handelsministeren foreslåede udflytning med oprettelse af et direktorat i Jylland, nærmere betegnet i Silkeborg, har

[Bertel Pedersen.]

vundet almindelig anerkendelse, især af dem, der er interesseret i hjerteregionerne. Når så formanden for egnsudviklingsrådet udpeges i Ålborg, som efter jysk anatomi må høre til hovedregionerne, vil barnet formodentlig blive anset for godt udrustet. Der er i handelsministerens bemærkninger nævnt, at direktoratet skal varetage egnsudviklingsrådets daglige forretninger og derudover bistå ved administration af andre handelsministerielle arbejdsområder, navnlig således, at det kan tjene som et effektivt kontaktorgan for jysk erhvervsliv. Forhåbentlig bliver der også god og rummelig plads til at klare problemerne for de landsdele, der, selv om de ikke hører til hjerte- og hovedregionerne, alligevel udgør en del af kroppen og rent anatomisk skal betegnes som ekstremiteter. For en sikkerheds skyld vil jeg nævne, at jeg selvfølgelig tænker på Lolland-Falster og Bornholm.

Der er med de nye bestemmelser om egnsudviklingsrådets sammensætning sket en betydelig forenkling; dertil kommer, at afgørelser i enkeltsager kan henlægges til forretningsudvalget på indtil 6 medlemmer og mindre væsentlige sager til direktoratet, sådan at man i mange tilfælde kan opnå en hurtigere ekspedition. Sager, til hvis afgørelse der er knyttet betydelige økonomiske konsekvenser, herunder særlig økonomisk risiko, skal dog forelægges handelsministeren til afgørelse. Derudover afskaffes det i den gældende lov bestående støtteudvalg på 16 medlemmer.

Ifølge lovforslaget henføres den under handelsministeriet hørende lovgivning om finansieringsbistand til erhvervslivet under direktoratets administration, og det samme gælder for følgende eksisterende lovområder: lån til håndværk og mindre industri, oprettelse af en produktivitetsfond, garantier til finansieringsinstitut for detailhandelen og garantier eller lån til bygning af mindre fragtskibe samt lovforslaget om garantier for lån til industrivirksomheder, som ligger til behandling i dag, og som er udskilt af egnsudviklingsloven.

Med disse bemærkninger vil jeg på mit partis vegne anbefale forslaget til lov om egnsudvikling til vedtagelse.

Forslag til lov om garantier for lån til industrivirksomheder, der nu er udskilt fra

egnsudviklingsloven og fremsat som et selvstændigt lovforslag, er ændret i forhold til den tidligere lov, der var baseret på lån og garantier, hvor det nu foreliggende forslag udelukkende er baseret på garantier for lån ved industrivirksomheders omstilling til ændrede markedsforhold eller udvidelse og rationalisering.

Her har man i udvalget ikke kunnet opnå enighed, idet man fra konservativ side indstiller lovforslaget til forkastelse. Det synes, som om man fra konservativ side ser mere på partipolitiske principper, end om det er en for erhvervslivet gavnlig politik, der fortsat skal føres ud i livet, da man i erhvervslivet anerkender lovens praktiske formål. Det er vel rimeligt også her at citere Industrirådets formand, hr. Arnth-Jensen, der udtaler følgende:

„Lovens virkeområde...“

— her taler han om egnsudviklingsloven —
„... blev i 1962 udvidet således, at man ud over at bistå ved den egentlige egnsudvikling kunne yde støtte til eksportmæssig indsats... og ved en fornuftig administration af lovens bestemmelser er det stort set lykkedes at yde støtten på en sådan måde, at den virkelig er blevet til hjælp for de virksomheder, der havde brug for en håndsrækning til fortsat vækst.“

Det er den positive linje, der kommer til udtryk fra en af erhvervlivets topledere, og som jeg synes vi i høj grad bør tage med i overvejselen, når vi skal vedtage dette forslag. Da forslaget nu kun omhandler garantier for lån, der på sædvanlig vis optages på kapitalmarkedet, vil det med den forsigtige administration, der hidtil er udøvet; ikke betyde nogen belastning for statskassen.

Der er af venstre og det radikale medlem af udvalget stillet ændringsforslag om, at loven skal administreres af egnsudviklingsrådet. Dette ændringsforslag anbefaler vi at stemme imod, da vi mener, at egnsudviklingsrådet får så meget at se til ved at beskæftige sig med egnsudviklingsområderne under den nye lov. Det vil være mere rimeligt at bede handelsministeren undersøge mulighederne for, at dette lovforslag kan koordineres med de øvrige 4 love om finansieringsbistand til erhvervslivet. Disse 5 love administrerer jo et beløb på små 100 mill. kr.

[Bertel Pedersen.]

På mit partis vegne skal jeg anbefale lovforslaget til vedtagelse og samtidig anmode om, at man stemmer imod det stillede ændringsforslag.

Kristen Østergaard: Jeg har ikke mange bemærkninger at knytte til forslaget til lov om egnsudvikling. Jeg kan henvise til mine bemærkninger ved forslagets første behandling, hvor jeg udtalte tilfredshed med, at loven nu blev begrænset til kun at omfatte de egne af landet, der har behov for industriel udvikling, og at loven derved bliver en egentlig egnsudviklingslov. Tilfredsheden har holdt sig gennem udvalgsbehandlingen, ikke mindst på grund af handelsministerens erklæring i udvalget og i betænkningen om at ville administrere forslagets § 7, altså udvidelsesparagraffen, som en undtagelsespraksis. Det har jo under udvalgsbehandlingen, hvor vi har undersøgt lovens administration i praksis, vist sig, at loven indtil nu er blevet administreret meget forsigtigt, og jeg vil gerne her udtale, at den forsigtige administration af loven indtil nu er medvirkende til, at venstre nu kan tiltræde loven om egnsudvikling, hvortil jo så i øvrigt kommer, at når vi har en lovgivning, som har en mangeårig praksis bag sig, kan man ikke uden videre ophæve den.

At egnsudviklingslovens administrationsorganer flyttes til Jylland, som allerede nævnt til Silkeborg, hilser vi også med tilfredshed, ikke alene fordi det er rimeligt og naturligt for denne lovs administrationsorganer, men også fordi vi betragter udflytningen som et af de første vanskelige skridt på en vej, som vi i langt højere grad bør betrede i de kommende år. Venstre kan altså allerede nu give tilsagn om at ville stemme for forslaget til egnsudviklingslov ved tredje behandling, også uden nogen forventning om fedekalven, hr. Bertel Pedersen stillede i udsigt.

Det samme ubetingede tilsagn kan jeg desværre ikke på nuværende tidspunkt afgive, når det drejer sig om den lille vedhængslov om garantier for lån til industrivirksomheder. Én ting er at skille dette lille område ud fra egnsudviklingsloven, således at der stadig opretholdes en mulighed for lidt egnsudviklingslignende støtte i det

øvrige land; det kan måske godtages netop i en situation, hvor vi forventer at indtræde i fællesmarkedet inden for en overskuelig årrække. Men venstre finder det helt urimeligt, at denne opdeling skal medføre, at handelsministeren skal have et særligt rådgivningsudvalg i forbindelse med bevillingerne i henhold til denne lille lov, og jeg kan ikke godtage den argumentation, som hr. Bertel Pedersen fremførte, at egnsudviklingsrådet vil blive så belastet, at det ikke kan tage det lille nap med også; den tror jeg simpelt hen ikke på.

Det vil komme, at når topadministrationen i øvrigt skal være den samme for de to love, giver det i hvert fald ikke en begrundelse for denne opdeling. Det er ikke flere administrationsorganer, vi trænger til; det er det modsatte, vi skal tilstræbe, og derfor har venstre sammen med de radikale stillet det ændringsforslag, at handelsministeren, også når det drejer sig om denne lov, må rådføre sig med egnsudviklingsrådet.

I øvrigt taler ændringsforslaget jo for sig selv. Ændringsforslaget er sagligt, det er velmotiveret i enhver henseende, og det kan ikke berøre politiske følelser af nogen art, og jeg vil opfordre handelsministeren til at betænke sig i sidste øjeblik, inden ministeren lader sit flertal nedkule dette saglige ændringsforslag.

Stetter: Vi har i flere år arbejdet for en revision af den gældende lov om egnsudvikling m. v. Vi er stort set tilfredse med det forslag, vi behandler i dag, fordi det på en række punkter imødekommer vore ønsker.

Det forekommer mig ganske ejendommeligt i dag at høre den socialdemokratiske ordfører udtale forundring over, at det konservative folkeparti i dag kan stemme for dette forslag til egnsudviklingslov. Vi har ikke tidligere haft en egnsudviklingslov med et præcist egnsudviklingssigte, og derfor er vi gået imod den. Man har kaldt den en egnsudviklingslov, nu får vi en virkelig egnsudviklingslovgivning, og det er derfor, vi kan stemme for dette forslag. Vi anerkender med andre ord, at ministeren har rettet sig efter bl. a. vor kritik, og vi er overbevist om, at vi ved at gennemføre

[Støtter.]

dette forslag får en bedre og mere effektiv lovgivning, der kan støtte egne, sogne og byer, som mangler en erhvervmæssig udbygning, og som egner sig for en sådan udvikling.

Vi lægger også vægt på, at denne lovgivning efter alt at dømme vil blive gennemført i enighed. Det har været en ulempe for det praktiske arbejde, at der hidtil har været politisk strid om spørgsmålet. Nu må i hvert fald den politiske debat om statsstøtte til virksomheder i de økonomisk svage landsdele høre op, men der er grund til at anføre, synes jeg, at denne støtte kun er et enkelt led i egnsudviklingsarbejdet. Det er nødvendigt at støtte på andre felter, og vi vil fortsat have vor opmærksomhed rettet mod disse andre sider af egnsudviklingsarbejdet, herunder naturligvis først og fremmest udflytning af statsinstitutioner.

Der er en enkelt bestemmelse i lovforslaget, som vi ikke har stået fadder til, nemlig reglerne om garanti af statskassen for lån til fremskaffelse af driftskapital. Vi bevæger os her ind på et vanskeligt og uhyre kompliceret område. Ét er at yde støtte til anskaffelse af maskiner og bygninger, noget helt andet er at afgøre, om en virksomhed skal have tilført driftskapital eller ej. Vi afviser naturligvis ikke, at administrationen kan skaffe sig eksperter, som kan afgøre disse sager, eller eventuelt uddanne sådanne eksperter inden for egne fire vægge, men vi henviser til, at denne opgave hidtil er blevet løst af banker og sparekasser, og det har ikke været muligt for ministeren under udvalgsarbejdet at påvise konkrete eksempler på, at pengeinstitutterne ikke har magtet denne opgave, naturligvis inden for de givne muligheder, som er begrænset af den opsparing, der finder sted — opsparingen har som bekendt ikke alt for gode vilkår.

Vi har med andre ord institutioner, som udfører denne del af egnsudviklingsarbejdet, og vi er betænkelige ved at skabe en ny administration med arbejdsopgaver, der blot overlapper andres. Vi har i vort samfund en ulykkelig trang til at overadministrere, og alle vegne, hvor der er en sådan tendens, bør vi være på vagt. Jeg tror i virkeligheden, man kan påstå, at det bliver

en af de store politiske opgaver i fremtiden at komme dette papirvælde til livs.

En anden betænkelighed er, at bestemmelsen skaber ulighed, idet kun de virksomheder, der i forvejen har opnået støtte til anlægsfinansieringen, kan søge om garanti for driftskapital. Dette kan medføre en forvriddning af lånemarkedet, idet ledelsen af banker og sparekasser naturligt vil være interesseret i at skaffe sig denne sikkerhed, og det vil skade andre virksomheder, som også har hårdt brug for driftskapital. Langt de fleste virksomheder i egnsudviklingsområderne hører til de ikke-støttede, og alle disse virksomheder er naturligvis også i bekneb for driftskapital til udvidelse af deres produktion og beskæftigelse.

Vi har i udvalget arbejdet på at få denne bestemmelse ophævet, men det er ikke lykkedes at skabe flertal herfor. Når vi trods vore betænkeligheder alligevel accepterer paragraffen, skyldes det, at ministeren i udvalget har indvilliget i at administrere bestemmelsen således, at det årlige garantibeløb formentlig ikke vil overstige 3-5 mill. kr. Det er jo en meget forsigtig formulering. Jeg havde foretrukket, at man havde begrænset beløbet ganske klart.

Ministeren har også indvilliget i, at administrationen vil foregå i nøje samråd med det långivende pengeinstitut. Der ligger ikke heri en betryggende sikkerhed for, at man i alle tilfælde yder garantier på hensigtsmæssig måde, men dog en sikkerhed for, at disse garantier ikke bliver nødlidende med hensyn til lån. Vi vil altid være sikre på, at disse garantier i hvert fald kan skaffe de rette lån.

Endvidere har ministeren givet tilsagn om, at han efter 2 års forløb vil overveje, om der på grundlag af de indvundne erfaringer er rimelighed i at opretholde den pågældende bestemmelse. Det er naturligvis også en forholdsvis svag formulering, men så vidt jeg kan se, ligger der dog heri, at ministeren er nødsaget til i løbet af de 2 år at tage et eller andet initiativ.

Jeg går ud fra, at handels- og handelsministeren her fra denne talerstol i dag vil bekræfte disse tilsagn. Vort parti har ikke ønske om yderligere udvalgsarbejde, og vi anbefaler at stemme for lovforslaget, når det kommer til tredje og sidste behandling.

[Stetter.]

Det konservative folkeparti kan derimod ikke medvirke til gennemførelse af det andet lovforslag, som vi behandler, nemlig forslag til lov om garantier for lån til industrivirksomheder, som ligger uden for de egentlige egnsudviklingsområder. Uanset ministerens bemærkninger mener vi, at lovforslaget genopliver de bestemmelser, der udgår af den nuværende egnsudviklingslov, og det er jo netop det, der er årsag til, at vi kan gå ind for denne lovgivning. Der er også en lang række andre årsager, som jeg ikke skal trætte med, men jeg kan igen henvise min socialdemokratiske kollega til at læse min tale ved første behandling, hvor jeg opremsede de mange felter, hvorpå vi havde opnået et resultat, ikke her i folketinget, men forud for lovforslagets fremsættelse. Alene denne formodning om, at man genopliver nogle bestemmelser, som vi er modstandere af, motiverer naturligvis vor stilling.

Sammen med partiet venstre har vi i mange, mange år kæmpet for at få disse bestemmelser ophævet. Vi mener, at statsadministrationen normalt ikke skal optræde som långiver, heller ikke når det drejer sig om at give garantier til erhvervsvirksomheder. Vi mener det, fordi der er så mange andre institutioner, der i forvejen løser denne opgave, og fordi centraladministrationen i forvejen har så mange andre felter at tage vare på.

For øvrigt vil jeg i al stillfærdighed spørge handels- og handelsministeren, om ikke dette forslag er på kanten af det forenelige med art. 92 i Romtraktaten om statsstøtte. Nu ved vi naturligvis ikke, hvordan det går med vore forhandlinger, men vi må vel allerede nu her i folketingsalen til at skele til, om de lovforslag, vi gennemfører, er i overensstemmelse med denne traktats indhold. Jeg vil gerne bede ministeren sige et par ord herom. Vi anbefaler at stemme imod dette lovforslag ved den endelige behandling, og vort hovedargument er, at det svækker sigtet med det nye lovforslag om egnsudvikling.

Der er stillet ændringsforslag af venstre og det radikale venstre, men vi kan ikke stemme for det, fordi det vil medføre en mærkelig og uheldig sammenblanding af administrationen; dette vil være til skade

for det praktiske egnsudviklingsarbejde og fjerne det præcise sigte med at drive egnsudvikling. Lovforslaget om garantier for lån til industrivirksomheder er absolut ikke blevet mere attraktivt for os ved dette ændringsforslag, tværtimod.

Arne Larsen: Lovforslaget om egnsudvikling og lovforslaget om garantier for lån til industrivirksomheder har fået en grundig udvalgsbehandling, og hvad egnsudviklingslovforslaget angår, har udvalget ikke fundet det nødvendigt at stille ændringsforslag. Der har været almindelig, bred enighed om denne lovgivning og dens positive sigte, og denne enighed er glædelig. Jeg er da også meget glad for, at hr. Kristen Østergaard så præcist understregede, at hans tilfredshed stadig vil holde sig også ved tredje behandling, så vi kan altså forudse enstemmig tilslutning til egnsudviklingslovforslaget.

Den gældende lov vil på flere områder blive ændret væsentligt, og socialistisk folkeparti ser i denne lovgivning i alle tilfælde ganske positive anstrengelser for fra samfundets side at gøre en indsats for at råde bod på den skæve erhvervsudvikling i landet, således at det bliver muligt for alle borgere, uanset hvor de måtte være bosiddende, at få andel i, som formålsparagraffen tilsigter, samfundets almindelige økonomiske, sociale og kulturelle fremgang. Men socialistisk folkeparti er dog også af den opfattelse, at man nok fra samfundets — og det vil altså sige statens — side burde forstærke sin indsats. Vi synes, at indsatsen på disse områder har været for beskedent i den periode, denne lovgivning har eksisteret. Vi mener, der bør stilles større midler til rådighed.

Hvis man undersøger, hvilke tab staten har haft på at gå ind i egnsudviklingen med sine støtteforanstaltninger, vil man finde det forbavsende, så lidt staten egentlig har tabt på denne lovgivning. Spørgsmålet er altså, om staten overhovedet løber nogen risiko; rent økonomisk set, ved at udvide sine støtteforanstaltninger. Jeg tror det ikke; jeg tror, man med rimelighed kunne forlange, at der blev gjort mere endnu for at udvikle denne lovgivning.

Det interessante er jo, at det er en ramme-lovgivning, og der er faktisk på finansloven

[Arne Larsen.]

afsat en ramme for større garantier end dem, der gennem årene er ydet; rammen, der er fastsat til 100 mill. kr., er ikke blevet udnyttet til meget mere end 30-40 pct. De direkte lån, man yder om året, er vel gennemsnitlig på rundt regnet 15 mill. kr.; men der er ganske afgjort behov for mere. I bemærkningerne til lovforslaget udtaler ministeren da også, at han mener, at behovet må være på rundt regnet 25 mill. kr. om året.

Vi kunne som sagt tænke os, at loven gav mulighed for støtteforanstaltninger måske i et videre perspektiv, end det nu bliver tilfældet, og i den udtalelse, som socialistisk folkeparti har fremsat i betænkningen, peger vi bl. a. på, at når der er tale om direkte lån, kan renten, som er markedsrenten, der i øjeblikket er helt oppe på 9-10 pct., virke således, at nogle af industrierne vil holde sig tilbage og ikke vove springet. Derfor tror jeg, at hvis man vil animere industrivirksomheder til at placere sig i udviklingsområder, skal man nok tage et vist hensyn til renten; her burde staten måske gå i spidsen, og det er handelsministeren, der faktisk selv er i stand til at fastsætte rentesatsen, der efter vor opfattelse uden skade kunne sættes ned. Man kan jævnføre det med anden lovgivning, f. eks. boligsikringsordningen, hvor rentesatsen jo er fastsat til 6½ pct. Vi finder altså, at det er lidt urimeligt at opretholde markedsrenten, hvis man virkelig skal støtte foretagsomhed i de områder, som vi kalder egnsudviklingsområder.

Et andet problem, som vi også har rejst, og som har været behandlet under udvalgsarbejdet, er den kommunikation, som skal og bør finde sted især mellem handelsministeriet og arbejdsministeriet. Vi kunne have tænkt os, at § 5, 1. punktum, var blevet formuleret lidt anderledes, således at det blev handelsministeren, som efter samråd med arbejdsministeren og efter indstilling fra egnsudviklingsrådet fastsatte, i hvilke egne af landet lovens bistandsordninger skulle kunne anvendes. Men det har hverken ministeren eller flertallet villet følge os i, og det har vi taget til efterretning. Men vi vil ved denne lejlighed meget stærkt understrege, at de beskæftigelsesmæssige aspekter så afgjort må ind i billedet, og da vi jo kan forvente en modernisering af lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring, er det

givet, at der også på disse områder vil komme nyskabelser, hvorfor der må være en virkelig god kontakt mellem egnsudviklingsrådet og myndighederne på beskæftigelses- og arbejdsløshedslovgivningens område.

Vi kunne også tænke os, at der, når man traf beslutning i spørgsmålet om udflytning af statsvirksomheder, som jo er aktuelt i mange henseender, kom egnsudviklingsaspekter med ind i billedet, at der altså blev en vis koordinering af statens udflytningsbestræbelser og selve egnsudviklingsarbejdet. Vi mener så afgjort, at disse ting hænger sammen.

Vi kan vel også forvente før eller senere, at loven om almindelig tillægspension vil blive videreudviklet; herigennem vil man kunne få en vis rådighed over statsmidler, som vil kunne sættes ind i egnsudviklingsarbejdet. Det er ting, vi også peger på i vor mindretalsudtalelse.

Vi er stort set tilfredse med egnsudviklingslovsforslaget. Vi er dog ikke helt tilfredse med, at handelsministeren om § 7, som omhandler garanti af statskassen for lån til fremskaffelse af driftskapital til industrivirksomheder, som har opnået bistand til anlægsfinansiering, siger, at dette skal holdes inden for en meget snæver grænse på 3-5 mill. kr. Det er jo et rent skøn fra ministeriets side, at man kun vil få brug for 3-5 mill. kr.; men det kunne da tænkes, at skønnet ikke holdt, men at man ville få brug for mere, og så synes vi, det er lidt urimeligt at lægge sig ganske fast på et beløb på 3-5 mill. kr. Det kunne uden skade have været sat op.

Om lovforslaget vedrørende garantier for lån til industrivirksomheder er der kun det at sige, at socialistisk folkeparti vil støtte det, og vi finder det væsentligt. Vi mener ikke at kunne støtte det ændringsforslag, der er stillet af venstre og de radikale, for det er ganske givet, at det her er andre problemer, der er tale om; derfor må også afgørelserne om bistand i henhold til denne lov henlægges til andre organer, og vi tror, det vil være forkert at sammenblende dem.

Der er vel næppe nogen tvivl om, at vi står over for et tilbageslag i de internationale konjunkturer; der vil blive tale om en mere og mere skærpet konkurrence, og det kan ganske givet også give tilbageslag for danske industrivirksomheder; vi har jo her i den allerseneste tid set eksempler på dan-

[Arne Larsen.]

ske industrivirksomheder, som er kommet i vanskeligheder. Derfor mener vi, at en støttelovgivning ikke alene af den art, som de to lovforslag her dækker, men muligvis støttelovgivning i videre forstand så afgjort er nødvendig for at sikre produktion og beskæftigelse. Socialistisk folkeparti har da også fremsat forslag til folketingsbeslutning om en sådan lovgivning; vi håber, at partierne vil se meget, meget velvilligt på det, for vi tror, at vi kommer ud for væsentlige vanskeligheder i den kommende tid.

Hr. Stetter var meget betænkelig ved denne støtte til industrivirksomheder og stillede det spørgsmål, om det nu var i overensstemmelse med Romtraktaten. Jeg synes, det er at tage sorgerne lidt vel rigeligt på forskud, for om vi overhovedet kommer ind under Romtraktaten er da et meget, meget stort spørgsmål — jeg håber det ikke; men i alt fald kan det jo tage mange år, så jeg synes ikke, det spørgsmål, der blev rejst i denne forbindelse, er særlig relevant; det kan vi sagtens gemme til en anden lejlighed.

Bernhard Baunsgaard: Det har allerede været antydnet heroppefra, at det er noget af en historisk dag i dag, og jeg synes, det er kedeligt, at vi ikke kan fejre den her i folketinget på en eller anden måde. Den røde løber burde være lagt ud, eller der burde have været blomster. Det er nemlig første gang i folketingets historie, venstre og konservative er med til at støtte en egnsudviklingslov. Når det er tilfældet, hjælper det ikke så forfærdelig meget, at man som den konservative ordfører for lidt siden talte om det beklagelige i, at der havde været strid om noget så naturligt, som at de bedre stillede egne skulle støtte de mindre godt stillede; det er rigtigt og rimeligt at gøre det, og det burde de konservative og venstre have gjort for 10 år siden, da vi første gang diskuterede egnsudvikling. Men nu er de altså kommet med, og det bør vi naturligvis glæde os over, selv om vi så ikke er så fromme, at vi glæder os mere over én —

eller i dette tilfælde to — syndere, der omvender sig, end over syndere, der slet ikke har omvendelse behov.

Med hensyn til den måde, som egnsudviklingslovene — for vi har jo haft to: en allerede fra 1958, og en fra 1962 — har virket på hidtil, kan man vist kun fastslå, at de har virket godt — i hvert fald, hvis man ser på det på den måde, at der ikke må være tab. Tabene har, så vidt jeg kan skønne, været i nærheden af 1 pct. i alt, og det er så lidt, at man nok kan spørge, om der ikke i nogle tilfælde er afvist projekter, som burde være støttet.

Der er denne gang tale om, at vi skal udvide egnsudviklingsloven med statsgaranti for driftslån; det har jo bekymret de konservative meget, og det forstår man naturligvis godt, når de nu skal til at tænke i disse baner. Jeg må sige, at det forekommer mig at være rimeligt, at vi prøver, om det ikke er en god nyskabelse. Det er så meget mere rimeligt, som handelsministeren jo i udvalget har lovet, at man ikke vil gå ud over de 3-5 mill. kr. årligt, og har sagt, at det vil være rimeligt om to år at tage loven op til vurdering. Viser det sig så, at denne nyskabelse ikke passer ind i egnsudviklingsloven eller medfører for store ulemper af anden art, vil den til sin tid kunne blive taget ud. Jeg skal også understrege, at der her kun er tale om en statsgaranti, ikke om statslån.

Af de andre ting, der er truffet bestemmelse om under udvalgsarbejdet, er jo, til hvilken by egnsudviklingsrådet skal flytte, og hvor egnsudviklingsdirektoratet skal ligge, og det er blevet Silkeborg. Jeg skal naturligvis ikke her sige noget slemt om Silkeborg — det er en udmærket by i mange henseender — men jeg kan nu alligevel ikke lade være med at komme med et par bemærkninger.

Så vidt jeg forstår af pressemeddelelser, er nemlig en af begrundelserne for at flytte til Silkeborg den, at den nødvendige sagskundskab findes i Århus. Det gælder lærerkrafterne ved de højere læreanstalter, der i givet tilfælde vil finde anvendelse som råd-

[Bernhard Baunsgaard.]
 givere, og det gælder tilstedeværelsen af andre akademisk skolede eksperter. Så er det vel tilgiveligt, at man kommer til at spørge: „Ja men var det så ikke rimeligere, om man flyttede til Århus, når det er dér, de mennesker, man i givet fald skal bruge, bor?“ Men det er vel kættersk at spørge om sådan noget — det kan jo være, at der har været helt andre bevsægrunde, når det blev Silkeborg; hvilke kan man selv gætte sig til.

Egnsudviklingsloven har efter vor mening virket godt i de snart 10 år, den har været gældende; vi er derfor glade for fortsat at støtte denne lovgivning, og det glæder os, at den nu bliver støttet af et enigt folketing. Det ville have glædet os endnu mere, om det ikke havde taget så forfærdelig mange år for venstre og konservative at komme til samme erkendelse som vi andre.

Derefter skal jeg sige ganske kort et par bemærkninger til lovforslaget om garantier for lån til industrivirksomheder. Som det fremgår af de bemærkninger, der står i udvalgets betænkning, finder vi, at det ville have været mere rationelt fortsat at have disse bestemmelser indarbejdet i egnsudviklingsloven. Det er ganske klart, at når man har et rådighedsbeløb på 30 mill. kr. årlig, kan det ikke blive den danske industri i al almindelighed, man på nogen måde tænker på ved anvendelsen af denne lovs bestemmelser. Det er da også meget karakteristisk, at vi i udvalget har fået oplyst, at de bestemmelser i den nuværende egnsudviklingslov, der nu skal udskilles som en særlig lov, har været anvendt i så mange tilfælde, at der har været brug for henved 200 mill. kr. i statsgaranti, og heraf er kun mellem 5 og 6 pct. anvendt uden for de egentlige egnsudviklingsområder. Det turde dog være det allerbedste bevis for, at dette er et led i egnsudviklingen. Når hr. Stetter på det konservative partis vegne mener, at denné lov vil ødelægge en egentlig egnsudviklingslov, så vil jeg sige: „Nej, tværtimod, den supplerer egnsudviklingen.“ Når det konservative parti ikke vil støtte dette lovforslag, har man ikke taget skridtet fuldt ud; man skal altså bruge endnu mere end 10 år til helt at forstå, hvad det vil sige at egnsudvikle. Men vi kan da håbe på, at de konservative så kommer med næste gang.

Jeg har forsøgt i udvalget at få de øvrige

medlemmer til at indse, at når det rent faktisk er sådan, at ca. 95 pct. af de midler, der skal stilles til rådighed ved lov om garantier for lån til industrivirksomheder, bruges i egnsudviklingsområder, er det rimeligt, at de indgår i lov om egnsudvikling. Det er ikke lykkedes at trænge igennem. Derfor har jeg valgt — og mit parti har sluttet op bag det — sammen med venstre at stille ændringsforslag om, at man dog i hvert fald undgår et ekstra råd. Jeg synes, hr. Stetter helt rigtigt heroppefra for lidt siden talte om, at det gælder om at undgå så megen ekstraadministration som overhovedet muligt. Det glæder mig dog, at man vil lade loven om garantier for lån til industrivirksomheder administrere af egnsudviklingsdirektoratet i Silkeborg; men når de konservative nu vil undgå ekstra administration og ekstra råd, kan jeg ikke forstå, at de ikke slutter op om det ændringsforslag, som venstre og vi har stillet om at undvære det råd, som handelsministeren har forudset i omtalte lov — det ville være en simplificering. Men jeg skal indrømme, at det sker — såmænd også for radikale, men denne gang altså i høj grad for de konservative — at man ikke rigtig kan få de skønne teorier omsat i praksis. Jeg håber, de konservative vil tænke sig om én gang til, så de ikke støtter regeringens forslag, så ivrigt fastholdt af SFerne, om her at lave en ganske overflødig ekstra administration, der naturligvis koster skatteyderne et eller andet beløb — skal vi gætte på 50.000-100.000 kr. årlig?

Ja, med disse ord skal jeg anbefale mindretallets ændringsforslag til lovforslaget om garanti for lån til industrivirksomheder; det vil give en simplificeret administration, en billigere administration og en administration, der er mindst lige så god som den, der er foreslået af handelsministeren.

Antonsen: Som oplyst ved første behandling kan vi medvirke til gennemførelse af egnsudviklingslovforslaget — ikke på den måde, at vi dermed giver tilsagn om i al evighed at ville støtte en sådan lovgivning, men fordi der i disse år efter vor opfattelse er et særligt behov for den. Vi har det særlige problem med afvandringen fra landbruget, og det er ikke blevet lettere at løse, efter at man nu har gennemført den nye lov om landbrugsejendomme, der i alt for be-

[Antonsen.]

skedent omfang giver mulighed for landbrugets tilpasning hertil. Vi vil i flere år fremover have behov for på forskellig vis at hjælpe landbruget, og vi betragter egnsudviklingsloven som et af midlerne hertil.

Vi gjorde opmærksom på, at det særlige boligproblem her i landet, hvor der i tyndt befolkede egne er boliger nok, medens det kniber i og omkring storbyerne, taler for, at man gør en ekstra indsats for at fremme udflytningen af virksomheder. Vi lagde dog også vægt på — og det vil jeg gerne understrege igen i dag — at der kommer til at foregå en planlægning, således at der ikke bliver en planløs udflytning af virksomheder til alle mulige afkroge, hvor behovet for offentlige investeringer bagefter kan vise sig at blive alt for stort, men således at egnsudviklingen koordineres med en virkelig egnsplanlægning, så virksomhederne bliver placeret på fornuftig vis rundt om i landet.

Vi er betænkelige ved bestemmelserne i egnsudviklingsloven om, at der også kan ydes garanti for lån til fremskaffelse af driftskapital. Det er noget nyt, og jeg forstår på handelsministeren, at det nærmest er et forsøg, man nu vil gøre med disse 3-5 mill. kr., og derefter om et par år se på, hvordan det er forløbet. Vi er som sagt betænkelige, og uanset resultatet, havde jeg nær sagt, vil vi, når sagen kommer til behandling igen om et par år, forbeholde os vor stilling.

Vi kan altså med disse bemærkninger støtte forslaget til lov om egnsudvikling. Vi kan derimod ikke støtte forlag til lov om garantier for lån til industrivirksomheder; det blev der også gjort opmærksom på ved første behandling. Vi mener, at det har et forkert sigte. Vi mener, at vi har et kapitalmarked, der på tilstrækkelig god måde kan sørge for erhvervslivets finansiering, så der er ingen grund til, at staten også skal optræde her. Det giver ekstra administration, hvad enten man laver en særskilt administration, eller — som foreslået fra venstres og radikal side — også vil flytte det til Silkeborg. Da vi ikke kan stemme for selve lovforslaget, kan vi naturligvis heller ikke stemme for ændringsforslaget, men må stemme imod.

Man kan så sige, at i det omfang, de

bestemmelser, der indholdes i den nye lov, allerede har været omfattet af lov om egnsudvikling, har man kunnet konstatere, at der ikke er tabt penge på det, der er blevet sat i gang. Det er imidlertid ikke noget argument for at opretholde disse bestemmelser. Det tyder kun på, at de penge, der er givet garanti for, formentlig også ville kunne have været lånt, selv om disse garantier ikke var ydet. Det har bare givet ekstra administration. Det er muligt, at der havde været en mindre totaludlåning til erhvervslivet, hvis vi ikke havde haft disse garantier, men det skyldes først og fremmest kreditstramningen, og kreditstramningen bestemmes også i sidste ende fra denne sal. Vi ville finde det betydelig mere smageligt, om man herfra gennemførte en politik, som gjorde det muligt at lempe noget på kreditstramningen, så det blev muligt ad de sædvanlige kanaler at finansiere det erhvervsliv, som vi ubetinget mener bør finansieres gennem de kanaler, der findes i dag. Vi betragter altså denne lovgivning som overflødig og vil stemme imod.

Svend Haugaard: Jeg skal ikke sige noget om paragrafferne i lovforslagene, men vil gerne benytte lejligheden til nogle ganske få bemærkninger om administrationen af denne lovgivning.

Det er mit indtryk, at man ved bevilling af lån lægger ret stor vægt på befolkningstallet; man har tilbøjelighed til kun at give lån eller garanti til kommuner med et vist, ofte ret højt indbyggertal. Det kan naturligvis være rimeligt, hvis der er tale om en stor virksomhed, for der skal være et vist forhold imellem størrelsen af industrivirksomheden og den mængde arbejdskraft, der er til rådighed. Det kan måske også være rimeligt, hvis der ikke i forvejen er industri i området. Jeg mener imidlertid, at man må graduere efter industriens størrelse, og at en række mindre industrier udmærket kan tænkes i noget mindre kommuner. Det kommer også i høj grad an på, hvilket krav der stilles vedrørende arbejdskraft. F. eks. er jeg ikke i tvivl om, at en række industrier ville være i stand til i de lidt mindre kommuner at udnytte en kvindelig arbejdskraftreserve.

Det er også mit indtryk, at man lægger

[Svend Haugaard.]

stærk vægt på industriindehaverens egenkapital, og det er naturligvis også til en vis grad i orden; men vi lever jo i en tid, da udviklingen meget stærkt går i retning af stordrift og kapitalkoncentration, og hvor det bliver sværere og sværere for selvskabte virksomheder at komme i gang. De skal begynde store for at kunne klare en rationel drift, og kapital er som nævnt en mangelvare som aldrig nogen sinde før. Jeg er fuldstændig klar over, at det ikke sådan uden videre ligger i luften, at denne lovgivning skal bruges på dette område; men jeg ønsker på den anden side meget stærkt — og jeg har set en del tilfælde, hvor det var rigtigt at gøre det — at man tager det her nævnte med, når betingelserne i øvrigt er i orden.

Jeg er klar over, at sagen har to sider. Man må kræve en vis sikkerhed, og der er, naturligvis, for få penge; nu er det her i dag fremhævet, at der kun har været tale om meget små tab, så sikkerheden har altså hidtil været i orden. På den anden side så må det jo være sådan, synes jeg, at samfundet må løbe en vis risiko for at bevare selvstændige virksomheder. Jeg er klar over, at det er noget, som skal tages op på anden måde og i en større sammenhæng, men jeg vil bede ministeren se villigt på dette ved udformningen af retningslinjerne for administrationen fremover.

Handelsministeren (Tyge Dahlgaard): Jeg er enig med hr. Bernhard Baunsgaard i, at det er en historisk dag i dag for egnsudviklingslovgivningen; jeg er ligeledes enig i, at der kunne være grund til at fejre den ved at rulle den røde løber ud; men vi kan måske glæde os over, at det høje tings gulvtæppe i alt fald har samme farve som den løber, hr. Bernhard Baunsgaard ønskede skulle rulles ud i dagens anledning. Jeg er som sagt enig i, at det er en historisk dag, og jeg er meget glad for, at jeg i al beskedenhed har kunnet medvirke til, at vi nu får en egnsudviklingslov, som har så godt som enstemmig tilslutning fra tingets partier.

Jeg behøver ikke at knytte særlig mange bemærkninger til de udtalelser, der er fremsat af de forskellige ordførere; men jeg

vil dog gerne gøre nogle enkelte bemærkninger om de hovedspørgsmål, der er blevet ført frem.

Jeg vil for det første nævne spørgsmålet om egnsudviklingslovsforslagets § 7 om ydelse af statsgaranti for lån til fremskaffelse af driftskapital. Vi har haft en drøftelse herom i udvalget; regeringen har taget til efterretning, at der er en vis skepsis over for, til dels modvilje imod denne bestemmelse fra visse sider. Men vi mener, at den er et fornuftigt supplement til vore muligheder, til det antal tangenter, vi kan få til egnsudviklingsbistanden. Vi er dog samtidig — det har jeg givet udtryk for i udvalget, men det vil jeg på den givne foranledning gerne gentage her fra dette tings talerstol — indstillet på fra regeringens side at se på den nye form for bistand, som statsgarantier for anskaffelse af driftskapital er, i en 2-årig prøveperiode — jeg tror, det var det udtryk, hr. Antonsen anvendte, og det kan jeg tilslutte mig. Vi er ligeledes indstillet på, at vi ikke i denne 2-årige periode skal gå højere op med hensyn til sådanne garantitilsagn end til højst 5 mill. kr.

Jeg vil i øvrigt i den forbindelse gerne understrege de begrænsninger, der er i selve lovforslaget på dette område, nemlig at det er en begyndelsesbistand, og at det er en bistand begrænset til de virksomheder, som på anden vis har opnået bistand under egnsudviklingsloven. Jeg tror, at jeg hermed har forsikret tinget om, at der er tale om en ny form for bistand, som foreløbig vil blive anvendt med forsigtighed; der skulle ikke kunne ske alt for alvorlige ting her.

Fra hr. Arne Larsen og hans partis side er der i folketingsudvalget givet udtryk for ønske om en væsentlig forøgelse af de forskellige former for bistand til egnsudviklingen, og man ønsker, at handelsministeriet og egnsudviklingsrådet i god tid fremsætter krav herom i henhold til lovens formålsparagraf. Jeg vil gerne sige, at jeg i almindelighed har sympati for de tanker, som hr. Arne Larsen her har givet udtryk for, og for tanken om en vis, gradvis udvidelse af egnsudviklingsbistanden. Det er også et led i den nye lovgivning, og det er regeringens hensigt. Som jeg tror hr. Arne Larsen selv nævnte, har vi i øjeblikket en beløbs-

[Handelsministeren.]

ramme for garantier på 100 mill. kr. årligt; vi har hidtil ydet garantier på i snit omkring 40 mill. kr., så beløbsrammen vil altså i givet fald kunne tillade en vis udvidelse. For så vidt angår de egentlige statslån til opførelse af kommunale industrihuse, har vi hidtil haft en beløbsramme på 15 millioner; men som vi har talt om det i udvalget, og som jeg har nævnt det ved første behandling, er det regeringens hensigt at tilstræbe en væsentlig udvidelse, op til en 25 mill. kr., af rammen for tilsagn om sådanne statslån. Endelig har vi altså de nye statsgarantier for lån til fremskaffelse af driftskapital på op til 5 mill. kr. forsøgsvis det første par år. Jeg tror derfor, vi må sige, at der i betydelig grad er sket en imødekomelse af de forståelige og efter regeringens mening sympatiske tanker om en vis udvidelse af egnsudviklingsbistanden med de lovforslag, som her er til anden behandling.

Så nævnte hr. Arne Larsen det spørgsmål, om man kunde nedsætte renten. Dertil vil jeg sige, at for så vidt angår spørgsmålet om egentlige statslån til opførelse af industrihuse, arbejder vi jo allerede med et renteniveau, som ligger væsentligt lavere end den nuværende markedsrente. Hvad angår lånegarantier, er regeringen ikke af den opfattelse, at man bør supplere sådanne lånegarantier med egentlige rentesubsidier. Det, som vi anser for at være det væsentlige, er, at man ved disse statsgarantier sikrer kapitalens fremskaffelse, men ikke går ind i direkte rentesubsidiering. Det må på lidt længere sigt være et formål med vor egnsudviklingsbistand at sikre konkurrencedygtige og økonomisk sunde virksomheders oprettelse og udvidelse; man kan efter regeringens opfattelse ikke gå ind på egentlig rentesubsidiering som et varigt fænomen i forbindelse med disse statsgarantier.

Endvidere har socialistisk folkeparti, som det er fremgået af udvalgsarbejdet, været inde på anvendelsen af varierende afskrivningsregler, og hermed sigtes der formentlig til, at egnsudviklingsområderne skulle have gunstigere afskrivningsregler end andre dele af landet. Selv om tanken umiddelbart kunne lyde tiltalende, er det efter min mening et spørgsmål, om det er den rette vej at gå. Afskrivningsreglerne får jo kun

reel virkning, når der er en betydelig indtjening at afskrive på, og som vi ved, gælder det navnlig for nye virksomheder, at denne indtjening i de første år ikke vil være så stor, at særlig gunstige afskrivningsregler byder på væsentlige fordele, hvortil kommer at administrationen af sådanne særlige afskrivningsregler for visse dele af landet utvivlsomt vil volde betydeligt hovedbrud. Hvis man skulle overveje noget i den retning, som socialistisk folkeparti er inde på, kunne jeg bedre forestille mig f. eks. skattefri henlæggelser til investeringsfonds, som kunne frigives ved investeringer i egnsudviklingsområderne; det ville jeg tro var en mere hensigtsmæssig tanke. Men jeg vil gerne understrege, at alle nye ideer af den art, som vi her er inde på, må overvejes nøje og vurderes på baggrund af de bestemmelser om afskrivning og henlæggelser, vi har i dag.

Så er der spørgsmålet om udflytningen af administrationen. Der er jo bred tilslutning til udflytningen, omend der har været visse nuancer i opfattelsen af, hvad der er Jyllands hjerte, og hvilket hjertekammer der var det rigtige.

Jeg forstår på hr. Bernhard Baunsgaard, at de argumenter, som har været anført fra regeringens side for udflytning og især for at vælge Silkeborg, ikke helt er overbevisende for ham; han mener, at det måtte være den rimelige konsekvens at vælge Århus, men følger dog til — og deri kan jeg være ganske enig — at det er måske et kættersk spørgsmål. Af den grund kan jeg måske lade være med at gå alt for langt ind i besvarelsen, men blot føje til, at der efter vor opfattelse ved at vælge Silkeborg og ikke Århus er foretaget en kombination af folkelige og saglige hensyn. Det saglige hensyn har vi talt om tidligere her i tinget ved første behandling; det er dette, at administrationen kommer til at ligge i nærheden af en stor dansk provinsby, som besidder en række undervisningsanstalter og dermed højt kvalificeret arbejdskraft, som vil kunne anvendes. Det folkelige hensyn er det, at tanken bag ved en vis udflytning af dele af administrationen vel er den, at der skal flyttes rigtigt ud i provinsen. Hvis man vælger Århus, Ålborg eller Odense, disse efter danske forhold mastodontprovsbyer, kommer man ikke ud til

[Handelsministeren.]

befolkningen på samme måde, som hvis man vælger en noget mindre provinsby, der dog er af en sådan størrelse, at den fornuftigt kan være grundlag for en administrationsgren. Derfor tror jeg, at hr. Bernhard Baunsgaard, som jeg jo ved er et folkeligt anlagt menneske, vil forstå, at der her er tale om en kombination af, et kompromis mellem forskellige synspunkter — og i alt fald bliver denne administration jo lagt i nærheden af en del af Jylland, som står hr. Bernhard Baunsgaards hjerte meget nær.

Jeg vil gøre en enkelt bemærkning om egnsudviklingslovens ikrafttræden. Der gør sig her to hensyn gældende. Der er det praktiske hensyn, som jeg anser for vigtigt, nemlig at vi må sørge for, at egnsudviklingsdirektoratets bemanning og udflytning sker hurtigst muligt, og det taler for en meget snarlig ikrafttræden. Heroverfor står det hensyn, at det kan være vanskeligt med kort frist at få etableret selve egnsudviklingsrådet, idet vi jo skal have indstillinger herom fra en række institutioner. Hvis det trækker i langdrag, hvad forhåbentlig ikke bliver tilfældet, kan man risikere, at sagsbehandlingen går i stå, og at man ikke har et beslutningsdygtigt organ for den bistand, vi her taler om. Jeg ville mene, alt taget i betragtning, at august måned i år vil være en realistisk termin at regne med, sådan at den nye organisation kan begynde sit virke i Silkeborg senest ved udgangen af august måned.

Jeg bør tilføje en bemærkning til hr. Stetter, som inddrog Romtraktaten i vor debat i dag — herved kommer jeg over til lovforslaget om garantier for lån til industrivirksomheder — og spurgte, hvorvidt en sådan lovgivning kunne siges at være i overensstemmelse med Romtraktatens artikel 92. Jeg vil dertil svare, at efter vore embedsmænds bedste opfattelse i øjeblikket er der ikke nogen modsætning mellem Romtraktatens artikel 92 og den pågældende lovgivning.

Det, artikel 92 i Romtraktaten tager sigte på, er direkte subsidier, som fører til, hvad man i sprogbroen i Romtraktaten kalder for en forrydning af konkurrenceforholdene i fællesmarkedet. Her er der tale om i første række at skaffe kapital, fremskaffe

likviditet, og jeg tror derfor at kunne sige, at den bedømmelse, som vore eksperter anlægger med hensyn til dette spørgsmål, fører til den konklusion i øjeblikket, at der ikke er nogen modsætning imellem de to ting. Det kan jo være, at spørgsmålet ikke bliver så aktuelt, i alt fald ikke i de næste 2-3 år; det får vi se. Nu bevæger det europæiske tog sig, men hvor hurtigt det bevæger sig, kan vi jo have vore bekymringer om, vor skepsis ved eller vor glæde over.

Jeg vil i øvrigt om lovforslaget om garantier for lån til industrivirksomheder sige, at over for det radikale venstres og venstres ændringsforslag om, at man skal henlægge administrationen heraf til egnsudviklingsrådet og egnsudviklingsdirektoratet, tror jeg, at det vil være rigtigt at opretholde regeringens standpunkt, nemlig at administrationen skal adskilles. Det har jo været et af de kritikpunkter, man har fremført imod egnsudviklingsloven, at den blandede egnsudvikling sammen med andre former for offentlig bistand til erhvervslivet, og det har vi draget konsekvensen af ved at foretage en adskillelse. Der er den saglige motivering for at have en adskillelse, at det til dels er forskellige erhvervsorganisationer, der er repræsenteret i udvalget under industrigarantiloven og egnsudviklingsrådet, og jeg kan føje til, at det samme gælder de andre udvalg, som vi har om håndværkslån, detailhandelslån og skibslån. Det vil nok også ud fra det synspunkt være nyttigt at adskille, så vi ikke får et stort, uformeligt udvalg, der skal tage alle disse ting i betragtning. Men det er klart, at vi vil være opmærksomme på det behov, der måtte være for en vis koordinering af de forskellige udvalgs virksomhed, og en sådan koordinering vil da også være sikret derved, at det vil blive egnsudviklingsdirektoratet, som vil have det daglige ansvar for administrationen af de forskellige bistandsområder.

Må jeg i øvrigt sige, at vi hele tiden skal bevare sansen for proportioner. Man kan have sine tvivl om eller være sympatisk indstillet over for industrilåneloven; men det, der er tale om, hvis vi ser historisk på det, er jo, at vi i løbet af de sidste 5 år har ydet lånegarantier for et beløb på ca. 11 mill. kr., altså godt 2 mill. kr. om året i gennemsnit — det er jo ikke voldsomt store ting. Jeg tror, dette skal være en beskeden

[Handelsministeren.]

lovgivning, som i det moderne samfund kan give myndighederne en passende mulighed for at bistå rundt om i landet uafhængigt af egnsudviklingen og dennes særlige problemer. Regeringen er instillet på, at denne lovgivning skal fortsætte, og vi er ligeledes af den opfattelse, at ændringsforslaget gående ud på en sammenlægning af administrationen ikke kan accepteres.

Formanden: Diskussionen her virker i al sin saglighed meget langstrakt.

Kristen Østergaard: Det er sjældent, jeg tager ordet 2 gange, men jeg kan ikke tilbageholde en bemærkning til handelsministeren, for jeg synes faktisk ikke, der var megen argumentation imod vort saglige ændringsforslag. Argumentet med, at man blander sagerne sammen, holder jo ikke — og heller ikke talen om, at det drejer sig om forskellige erhvervsområder. Jeg vil være yderst betænkelig ved egnsudviklingsrådets kvalifikationer, hvis det ikke er i stand til at foretage en sontring af de opgaver, det kommer til at stå over for som følge af disse to love. Jeg har også bemærket mig den skriftlige motivering for, at man ikke ønsker at gå ind for ændringsforslaget, nemlig den — det var egentlig rart, hvis handelsministeren ville lytte lidt; det er ministeren, jeg taler til — at rådet i den ene forbindelse er rådgivende og i den anden besluttende. Jeg vil mene, at egnsudviklingsrådet også vil være i stand til at skelne på dette område. Nu er det blevet nævnt, at det er en historisk dag; men jeg kan godt sige, at jeg ønsker ikke, der skal rulles rød løber frem, og jeg ønsker heller ikke, at man skal stille med fedekalve. Men jeg synes i hvert fald, at handelsministeren i det mindste kunne have stillet sig imødekommende over for et så sagligt ændringsforslag som det, det her drejer sig om.

Så har jeg lige en lille slutbemærkning til hr. Stetter — ja, den gælder egentlig også hr. Antonsen. Én ting er, at man ikke vil være med til det lille vedhængte lovforslag; det er et standpunkt, som jeg kan respektere. Men jeg synes egentlig, at konsekvensen så må være, at man undlader at blande sig i det, når vi, der godt kan tænke os at gå med til dette lille lovforslag, stiller ændrings-

forslag om en administrationsforenkling og dermed en besparelse. At det kan give anledning til, at det konservative folkeparti, som holder sig udenfor, vil stemme imod det, kan jeg faktisk ikke forstå, og det bedrøver mig faktisk lidt.

Stetter: Det forekommer mig, at polemikken fra udvalget er ført ned i salen; jeg mener nu, at tidspunktet for at overtale hinanden er forpasset.

Den hidtidige egnsudviklingslov var jo ingen egnsudviklingslov; den hed det ganske vist, men der var tilføjet „m. v.“, og det er sagt, at der var mere „m. v.“ end egnsudvikling i den, og det er jo rigtigt. Denne lov dækkede hele landet. Vi har opnået det væsentlige resultat, at det nye lovforslag, som snart bliver lov, kun dækker de egentlige egnsudviklingsområder, og at alle de nye midler, der er tale om i dette lovforslag, kun kommer til at dække de egentlige egnsudviklingsområder. Det er krystalklart for enhver, måske lige med undtagelse af hr. Bernhard Baunsgaard, at det er det konservative folkeparti, der har opnået dette væsentlige resultat. Jeg kan ærlig talt ikke forstå, at hr. Bernhard Baunsgaard ikke vil erkende dette.

Ministeren har derefter formuleret et lovforslag, hvori han indarbejder nogle af de regler, som vi netop har fået medhold i fjernes fra det første lovforslag — men det kan vi da ikke påtage os noget som helst ansvar for, og det er ganske klart, at vi af logiske grunde må gå imod et sådant lovforslag. Det er klart, at det giver større administration, men det er jo ikke vort ansvar. Vil hr. Bernhard Baunsgaard være med til, at vi prøver på at overbevise flertallet om, at det andet lovforslag i virkeligheden er ganske overflødigt? Der står, at man med henblik på at fremme en samfundsnyttig produktion kan yde garanti for ca. 30 mill. kr. om året; det er ganske uvæsentligt, vi behøver ikke at have denne lov. Vil man være med til under en fornyet forhandling imellem anden og tredje behandling at prøve at få dette lovforslag fjernet, få overbevist flertallet om, at det er ganske unødvendigt? Vi stemmer imod det af venstre og det radikale venstre stillede ændringsforslag, fordi man, hvis man fik det gennemført, ganske ville fjerne

[Stetter.]

det præcise sigte, som vi nu endelig langt om længe har fået indført i det nuværende forslag til lov om egnsudvikling.

Bernhard Baunsgaard: Ja, det er næsten synd, at den ærede ordfører for de konservative skal blive ved, for det er jo en håbløs sag at skulle forklare os, at en lov om garanti for lån til industrivirksomheder ikke også er en egnsudviklingslov, når det rent faktisk er sådan, at ca. 95 pct. af midlerne er brugt i egnsudviklingsområder. Skal vi ikke opgive det?

Den højtærede minister sagde, at det har været kritiseret, at vi blander egnsudviklingen sammen med uvedkommende ting — ja, ligesom hr. Stetter gjorde det; men jeg synes nok, at regeringen burde sortere lidt af den kritik, der kom, og lade være med at rette sig efter kritik, der som i dette tilfælde ikke var særlig sagligt begrundet. Så kunne vi have fået en simplere administration og have nøjedes med én lov.

Antonsen: Vi vil stemme imod det ændringsforslag, som venstre og de radikale har stillet til forslag til lov om garanti for lån til industri, dels ud fra den betragtning, at vi stemmer imod selve lovforslaget, dels ud fra den betragtning, at vi ikke på nogen måde er overbevist af argumenterne om, at det vil medføre en billigere administration. Der er tale om forskellige lånesager under de forskellige love, og jeg føler mig ikke spor overbevist om, at administrationen vil være nemmere eller billigere, fordi man her samler den under én hat.

Handelsministeren (Tyge Dahlgaard): Blot en enkelt bemærkning. Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Kristen Østergaard, at det jo ikke er undgået min opmærksomhed, at han henvender sig til mig — denne lovgivning hører jo ind under handelsministeriet — men jeg håber, at hr. Kristen Østergaard vil yde mig det privilegium, at jeg må lytte på den måde, som jeg nu anser for at være hensigtsmæssig.

Må jeg føje til — og det er en understregning af, hvad jeg har nævnt her i mine svarbemærkninger — at man af den kritik, som venstre i tidens løb sammen med det konservative folkeparti har fremført imod

egnsudviklingsloven, egentlig kunne have ventet, at venstre i alt fald var tilhænger af en vis adskillelse af administrationen, så egnsudviklingsrådet havde sit arbejdsfelt og udvalget om industrilånegarantierne sit særlige afgrænsede felt at arbejde med. Ved udformningen af de to lovforslag har der fra ministeriets side været lagt vægt, og afgørende vægt, på at skille administrationen, således som det er sket, så de forskellige politiske opfattelser ikke gav sig udtryk i en holdning til egnsudviklingsloven, som kunne skade og forringe denne lovs slagkraft. Det har betydning for egnsudviklingens og egnsudviklingsadministrationens udvikling i praksis, at der er bred tilslutning til lovgivningen, og det er en stor glæde, at vi i dag har konstateret denne brede tilslutning. Egnsudviklingsrådets arbejde fremover skulle nødig støde på vanskeligheder, som alene opstår ved en sammenkædning af administrationen som den, ændringsforslaget sigter på. Det vil, som jeg nævnte for et øjeblik siden, føre til et større, et mere besværligt administrationsapparat, hvis egnsudviklingsrådet skal beskæftige sig ikke blot med egnsudviklingen, men også med de andre ting, som jo i så fald måtte blive lånegarantier ikke alene til industrivirksomheder, men også til håndværksvirksomheder, detailhandel, mindre skibsfart osv. Jeg mener, at der er god saglig og politisk motivering for, at vi i konsekvens af den kritik, der har været rettet ikke mindst fra venstre og konservativ side mod egnsudviklingen — men som nu er historie, hvilket vi er taknemlige for — foretager denne adskillelse, og jeg kan derfor ikke anbefale ændringsforslaget til vedtagelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om egnsudvikling.

Lovforslagets §§ 1-17 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om garantier for lån til industrivirksomheder.

27 SEP 1957

Folketingets forhandlinger. (271)

4321

17/5 67: 2. beh. af f. t. l. om egnsudvikling m. m.

4322

§§ 1-3

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslaget

forkastedes med 93 stemmer mod 35.

§§ 4-7

*vedtoges uden afstemning.**Lovforslagets overgang til tredje behandling**vedtoges uden afstemning.*

Formanden: Jeg foreslår, at de to lovforslag går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om efterskoler.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 70) findes i tidenden sp. 1148, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1173).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Kaj Rasmussen: Lovforslaget om efterskoler, som vi her skal behandle, er det første lidt større lovforslag, som det stående udvalg for undervisning og uddannelse afleverer til folketinget, og jeg vil gerne i den anledning sige, at efter min bedste overbevisning har et sådant fast udvalg vist sin meget store berettigelse.

En anden ting, som er ganske exceptionel, er, at lovforslaget vedtages et år før under-

visningsministeren oprindelig ønskede det, men det skal jo nok ses i sammenhæng med, at udvalget også arbejder med lovforslaget om fritidsundervisning. Dette lovforslag skal ikke være færdigt i denne folketings-samling; det vil blive genfremsat ved det nye folketingsårs begyndelse, og alene af den grund mente udvalget — og ministeren tilsluttede sig denne tankegang — at vi kunne gøre lovforslaget om efterskolerne færdigt nu. Jeg har en levende fornemmelse af, at efterskolens folk er meget glade for, at dette lovforslag bliver vedtaget allerede nu, altså et år før oprindelig tænkt.

Jeg skal ikke ved denne andenbehandling gøre så forfærdelig mange bemærkninger om den betænkning, som vi har afgivet. Den taler for sig selv, og jeg skal på socialdemokratiets vegne anbefale de ændringsforslag, som ministeren har stillet, og som er tiltrådt af udvalget.

Men efter at betænkningen var trykt og omdelt til folketingets medlemmer, har forstander la Cour Madsen, Ungdomshøjskolen i Ribe, haft foretræde for udvalget og ved den lejlighed fremført synspunkter i forbindelse med ministeriets notat — som er optaget som bilag i betænkningen — vedrørende begrebet ungdomshøjskole. Forstanderens synspunkter ændrer ikke ved den efter min mening glædelige kendsgerning, at efterskolelovforslaget kan vedtages i enstemmighed, og når jeg siger enstemmighed, er det, fordi socialistisk folkeparti jo også kan tiltræde lovforslaget, selv om partiets repræsentanter under udvalgsarbejdet nogle gange har udtalt store betænkeligheder, således som det også fremgår af den betænkning eller det vedhæng — om jeg må bruge det udtryk — til betænkningen, som socialistisk folkeparti har afleveret. Der kunne være meget god grund til at gå i dybden med det, som socialistisk folkeparti har givet udtryk for her, men det skal jeg undlade ved denne lejlighed.

Der er dog ét punkt, som jeg gerne lige vil gøre en enkelt bemærkning om, nemlig det, hvori socialistisk folkeparti udtaler, at